

โรคพิษสุนัขบ้า หรือโรคกลัวน้ำ (Rabies)

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ : โรคพิษสุนัขบ้า หรือที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักกันว่า โรคกลัวน้ำ โรคหมาบ้า เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่มียีสต์ไวรัสที่เรียกว่า สุนัข และแมว เป็นพาหะสำคัญ เมื่อเชื้อเข้าสู่ร่างกายคนหรือสัตว์แล้วจะเดินทางไปตามเส้นประสาทเข้าสู่สมอง ก่อให้เกิดอาการทางระบบประสาท และเมื่อมีอาการแล้วผู้ป่วยจะเสียชีวิตทุกราย ปัจจุบันยังไม่มียารักษาแต่โรคนี้สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรคทันทีหลังสัมผัสเชื้อ โดยผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยปัจจัยของการเสียชีวิตในเด็กส่วนใหญ่มาจากการถูกกัด ข่วน หรือสัมผัสน้ำลายสัตว์ที่เป็นโรคแล้วไม่บอกครู หรือผู้ปกครอง ทำให้ไม่ได้เข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

สาเหตุ : เกิดจากเชื้อไวรัสชื่อ เรบีสไวรัส (Rabies virus) เชื้อนี้สามารถติดได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด ได้แก่ สุนัข แมว โค กระบือ สุกร แพะ แกะ หนู กระรอก กระจ่าง เป็นต้น

ระยะฟักตัว : ระยะเวลาตั้งแต่เชื้อเข้าสู่ร่างกายจนกระทั่งเกิดอาการ โดยเฉลี่ย 3 สัปดาห์ถึง 3 เดือน บางรายอาจนานเกิน 1 ปี บางรายอาจเร็วเพียง 4 วัน ขึ้นกับปริมาณเชื้อและตำแหน่งของบาดแผล ถ้าแผลลึกใหญ่หรือถูกกัดใกล้สมอง เช่น ที่ใบหน้า จะทำให้เชื้อเข้าสู่ระบบประสาทได้เร็วขึ้นและมีการแสดงอาการที่เร็วขึ้น

การติดต่อ : เชื้อเข้าสู่ร่างกายโดยการถูกกัด ข่วน หรือน้ำลายของสัตว์ที่มีเชื้อเข้าสู่บาดแผล

อาการ : อาการเริ่มแรกคือ เบื่ออาหาร เจ็บคอ มีไข้ อ่อนเพลีย ปวดเมื่อยตามตัว คันบริเวณรอยแผลที่ถูกกัด ต่อมาจะหงุดหงิด กระสับกระส่าย ตื่นเต้น ไวต่อสิ่งเร้า (แสง เสียง ลม) น้ำลายไหลมาก กลืนลำบากหรือสำลัก เวลาดื่มน้ำ ทำให้เกิดอาการ “กลัวน้ำ” เพื่อหลีกเลี่ยงอาการสงบ กล้ามเนื้อกระตุก แขนขาอ่อนแรง หายใจไม่ออก เกร็ง ระยะสุดท้ายจะเกิดอาการอัมพาต แขนขาอ่อนแรง และเสียชีวิตเนื่องจากเกิดการอัมพาตของกล้ามเนื้อ ระบบทางเดินหายใจอัมพาต

การป้องกันโรค :

การป้องกันไม่ให้มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ป้องกันและควบคุมไม่ให้สัตว์เป็นโรคพิษสุนัขบ้า เป็นการป้องกันที่ดีที่สุด โดยคนเลี้ยงสุนัขควรปฏิบัติดังนี้

- นำสุนัขหรือแมวไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครั้งแรกเมื่ออายุ 2-4 เดือน แล้วฉีดกระตุ้นซ้ำ ห่างจากครั้งแรก 1-3 เดือน หลังจากนั้นฉีดเป็นประจำทุกปี
- ไม่ปล่อยสุนัขไปเล่นพ่วนในที่สาธารณะ ทุกครั้งที่นำสุนัขออกนอกบ้านต้องอยู่ในสายจูง
- ไม่นำสุนัขไปปล่อยและต้องคุมกำเนิดโดยการทำหมันไม่ให้สุนัขมากเกินไป
- เก็บลูกสุนัขหรือลูกแมวมาเลี้ยง ต้องรีบนำไปฉีดวัคซีนหรือปรึกษาสัตวแพทย์ก่อน เพราะอาจมีเชื้อพิษสุนัขบ้าติดมา

- พบเห็นสัตว์สงสัยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันที หรือหากพบสุนัขตายโดยไม่ทราบสาเหตุให้นำส่งตรวจทั้งตัว

ขั้นที่ 2 ลดความเสี่ยงจากการถูกสุนัขกัด ทำได้โดย

ดูแลสุนัขอย่างถูกต้อง ไม่ให้ไปกัดคน สอนให้สุนัขเชื่อฟังคำสั่ง อย่าปล่อยให้เด็กเล่นอยู่กับสุนัขตามลำพัง สอนให้เด็กระมัดระวังเมื่อเข้าใกล้สุนัข โดยใช้คาถา 5ย

ย1 อย่าเหยย สุนัขให้โมโห

ย2 อย่าเหยียบ หาง หัว ตัว ขา หรือทำให้สุนัขตกใจ

ย3 อย่าแยก สุนัขที่กำลังกัดกันด้วยมือเปล่า

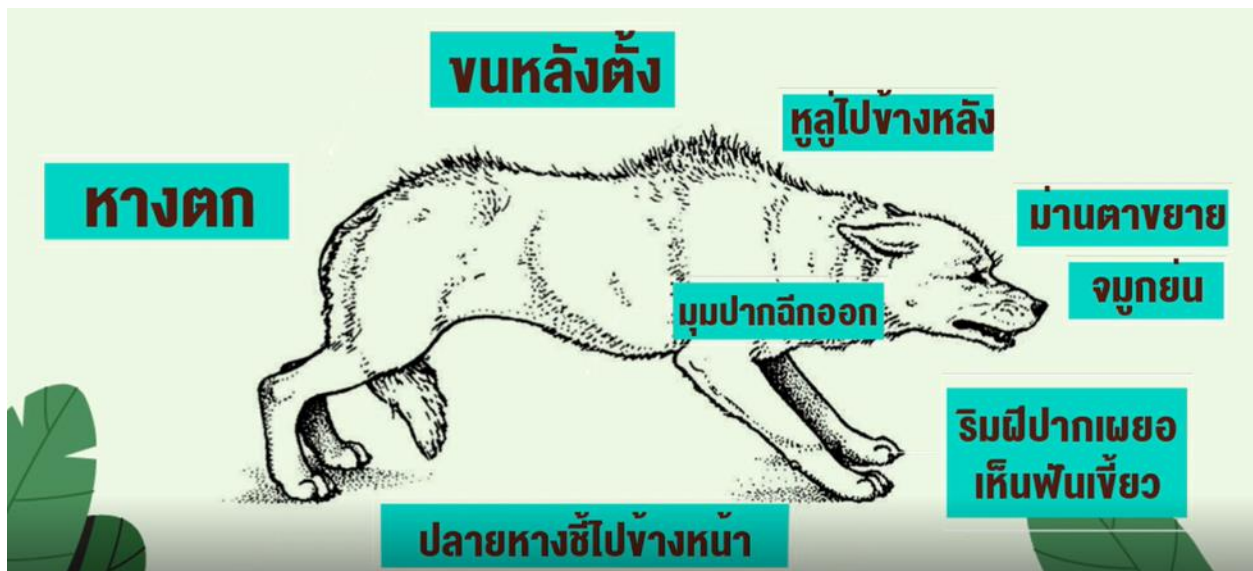
ย4 อย่าหยิบ จานข้าวหรือเคลื่อนย้ายอาหารขณะสุนัขกำลังกินอาหาร

ย5 อย่ายุ่ง หรือเข้าใกล้สุนัขที่ไม่รู้จักหรือไม่มีเจ้าของ

ให้เด็กระลึกเสมอว่า หากถูกสุนัขหรือลูกสุนัขกัด-ข่วน แม้เป็นเพียงรอยถลอกนิดเดียว ให้บอกพ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือครูทันที

นอกจากการถูกสุนัขกัด-ข่วนแล้ว โรคพิษสุนัขบ้ายังติดต่อได้โดยการกินเนื้อสัตว์ที่ติดเชื้อ เช่น เนื้อโค เนื้อกระบือ ดังนั้นเมื่อพบโค กระบือที่สงสัยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือปศุสัตว์ในพื้นที่ ห้ามนำสัตว์ที่ตายโดยไม่ทราบสาเหตุมารับประทานโดยเด็ดขาด

เด็กส่วนใหญ่ที่ถูกกัด เกิดจากการเข้าไปยุ่งกับสุนัขที่ไม่รู้จัก และยังไม่สามารถสังเกตลักษณะของสุนัขที่ดูได้ ดังนั้น การป้องกันการถูกกัดอีกทางหนึ่งก็คือ การสอนให้เด็กเข้าใจในพฤติกรรมของสุนัข และสังเกตว่าสุนัขดุหรือแมวดุ อย่างไร เพื่อหลีกเลี่ยงไม่เข้าใกล้กับสุนัขเหล่านี้ โดยสุนัขหรือแมวที่มีอาการก้าวร้าว สามารถสังเกตได้ดังนี้

ขั้นที่ 3 เมื่อถูกสุนัขหรือแมวกัด-ข่วน ต้องทำดังนี้

1. ล้างแผลให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่หลายๆ ครั้ง เช็ดแผลให้แห้ง ใส่ยารักษาแผลสด
2. จดจำสัตว์ที่กัดให้ได้เพื่อสืบหาเจ้าของและสอบถามประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พร้อมทั้งกักสุนัข-แมวที่กัด-ข่วน ไว้ดูอาการ 10 วัน
3. รีบไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อรับการป้องกันที่ถูกต้อง
4. เมื่อแพทย์พิจารณาฉีดวัคซีน ซึ่งต้องฉีดเป็นชุด **ต้องเข้ารับการฉีดวัคซีนให้ตรงตามกำหนดนัดทุกครั้ง**

การรักษา :

โรคนี้ไม่มีทางรักษาให้หายได้ หากมีอาการแล้วจะเสียชีวิตทุกราย หากถูกสุนัขกัดต้อง “ล้างแผล ใส่ยา กักหมา หามือ ฉีดวัคซีนต่อจนครบชุด”